

РЕАЛІЗАЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ АКТИВ ОРГАНІВ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

УДК : 346.21

О. В. ГАРАГОНИЧ

*кандидат юридичних наук, доцент,
Академія адвокатури України*

У статті досліджується проблема реалізації господарської компетенції акціонерних товариств через систему активів органів товариства. Особлива увага приділяється аналізу видів активів органів акціонерного товариства за формою їх вираження, а також з'ясуванню поняття та ознак активів органів акціонерного товариства як форми реалізації господарської компетенції товариства.

Ключові слова: *акціонерні товариства, реалізація господарської компетенції, органи акціонерного товариства, акти органів товариства, рішення органів товариства, внутрішні документи.*

REALIZATION OF THE ECONOMIC COMPETENCE OF
JOINT STOCK COMPANIES THROUGH THE SYSTEM OF
ACTS OF THE BODIES OF JOINT STOCK COMPANIES

Garagonych O. V.

Received: 6 Apr 2017.

Актуальність теми. Акти органів акціонерних товариств (далі – АТ) неодноразово були в центрі уваги як вітчизняних, так і закордонних фахівців. Разом з тим, не дивлячись на значну кількість праць з даної тематики, до сих пір не досліджувалась проблема реалізації господарської компетенції АТ через систему активів органів товариства.

Актуальності теми дослідження додає також доктринальна невизначеність щодо правової природи активів органів АТ.

Стан дослідження. Окремі аспекти правової природи активів органів АТ досліджувались такими вченими як І. В. Лукач [1], О. В. Джурицький [2], М. О. Томашевська [3], О. Ю. Тичкова [4], А. В. Шніт [5], І. С. Шиткіна [6], С. Д. Могілевський [7], А. Я. Ганіжев [8], К. Г. Сирота [9], Є. М. Херай [10], С. С. Вілкін [11], Г. О. Александрова [12], В. О. Потапов [13], Г. Г. Карапетян [14] та ін.

Разом з тим, у науці господарського права питання реалізації господарської компетенції АТ через систему активів органів товариства практично не розроблялися, час від часу потрапляючи у поле зору окремих вчених. У центрі уваги господарників були переважно питання правової природи статуту АТ, корпоративної нормотворчості, проблеми визнання недійсними рішень загальних зборів акціонерів та ін. При цьому

недостатньо розроблялися питання особливостей реалізації господарської компетенції АТ через систему актів органів товариства в залежності від форми їх вираження. Поза межами господарсько-правового осмислення залишалися й ознаки актів органів АТ як правової форми реалізації господарської компетенції товариства.

Метою даної статті є дослідження проблеми реалізації господарської компетенції АТ через систему актів органів товариства.

Виклад основного матеріалу.

Реалізація господарської компетенції – це практична діяльність суб'єктів господарського права по здійсненню господарських прав і виконанню господарських обов'язків, визначених законодавством та установчими документами таких суб'єктів. Саме у результаті реалізації господарської компетенції АТ досягаються ті господарські цілі, які визначаються законодавцем (у законодавстві) та засновниками (в статуті) для товариства як суб'єкта господарського права [15, 71].

Основним правовим інструментом, за допомогою якого АТ реалізують свою господарську компетенцію у сфері господарювання, є органи таких господарських організацій [16, 127].

Реалізація господарської компетенції АТ через систему його органів пов'язана з необхідністю юридичного оформлення дій та рішень органів АТ і суб'єктів, які виконують функції органів товариства у формі певних правових документів – актів. Саме в актах органів товариства, як правило, фіксується і виражається волевиявлення АТ як господарської організації щодо реалізації його господарської компетенції у сфері господарювання. Тобто акти органів АТ є однією з правових форм реалізації господарської компетенції товариства.

Як у науковій літературі, так і в українському законодавстві відсутнє загальноприйняте визначення акта органу АТ, немає єдиного підходу до назви та класифікації таких актів. Така ситуація обумовлена тим,

що акти органів АТ, через які товариство реалізує свою господарську компетенцію, надзвичайно різноманітні за своїм змістом і формою вираження.

Акти органів АТ, в яких закріплюється волевиявлення товариства, спрямоване на реалізацію його господарської компетенції, можуть виражатися у різних формах, що, в свою чергу, позначається і на класифікації таких актів.

Так, за формою вираження акти органів АТ у юридичній літературі поділяються на:

- рішення;
- документи (внутрішні документи);
- дії [7, 115].

Рішення – це родове поняття всіх актів органів АТ, оформлених у письмовій формі. Саме такий термін вживається у Законі України «Про акціонерні товариства» (далі – Закон про АТ) щодо актів, які приймаються органами товариства: вищим органом – ст. 42; наглядовою радою – ст. 52, ч. 4 ст. 55; виконавчим органом – абз. 3 ч. 5 ст. 59, ч. 1 ст. 60; контрольним органом – п. 9 ч. 1 ст. 77 [17].

Щодо правової природи рішень органів АТ у правовій науці відсутня доктринальна єдність. Зокрема, аналізі правової природи рішень органів АТ у юридичній літературі вони кваліфікуються як «юридичний факт» [10, 9], «одностороння угода» [11, 11–12; 18, 12], «цивільно-правова корпоративна угода» [19, 375–392], «особливий юридичний акт» [8, 7; 20, 10].

На нашу думку, більш обґрунтованим є підхід науковців, які визначають рішення органів АТ як акти ненормативного характеру.

Такий акт органів АТ як рішення, в першу чергу, характеризується тим, що він утворюється навіть у тому випадку, коли проти його прийняття проголосували деякі особи, які брали участь у його прийнятті. Таким чином, на відміну від односторонніх угод

або договорів, для того, щоб рішення набуло силу, не вимагається, щоб воля була виявлена всіма суб'єктами, яким надано право прийняття рішення [21, 80].

Аналогічний підхід до визначення правової природи рішень органів АТ застосовується і у вітчизняній судовій практиці.

Так, відповідно до п. 2.12 постанови Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» № 4 від 25 лютого 2016 року (далі – Постанова ВГСУ № 4 від 25 лютого 2016 року) рішення загальних зборів учасників (акціонерів, членів) та інших органів юридичної особи не є правочинами у розумінні статті 202 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України). До цих рішень не можуть застосовуватися положення статей 203 та 215 ЦК України, які визначають підстави недійсності правочину, і, відповідно, правові наслідки недійсності правочину за статтею 216 ЦК України [22].

Зазначені рішення є актами ненормативного характеру (індивідуальними актами), тобто офіційними письмовими документами, що породжують певні правові наслідки, які спрямовані на регулювання господарських відносин і мають обов'язковий характер для суб'єктів цих відносин [23].

Така ж позиція щодо правової природи рішень органів АТ висловлюється і Верховним Судом України у п. 17 постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 року № 13 «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» (далі – постанова ВСУ № 13 від 24 жовтня 2008 року) [24].

Таким чином, рішення органів АТ як акти ненормативного характеру не містять норм господарського (у т.ч. корпоративного) права і не належать до його джерел. Вони спрямовані на реалізацію норм господарського права, якими встановлені господарські права та обов'язки АТ.

Другий вид актів органів АТ, через які реалізується його господарська компетенція, – **документи (внутрішні документи)**.

Документи (внутрішні документи) – це засіб закріплення правил поведінки учасників господарських правовідносин, які встановлюються органами АТ у порядку, формі та межах компетенції, визначених Законом та статутом товариства.

До внутрішніх документів АТ згідно із Законом про АТ належать:

- статут АТ (ст. 13, абз. 2 ч. 1 ст. 29);
- положення про загальні збори, наглядову раду, виконавчий орган та ревізійну комісію (ревізора) товариства (п. 9 ч. 2 ст. 33);
- інші внутрішні положення товариства, що регулюють діяльність органів товариства (п. 2 ч. 1 ст. 77);
- внутрішні положення товариства (ч. 6 ст. 58);
- положення про філії та представництва товариства (п. 3 ч. 1 ст. 77);
- принципи (кодекс) корпоративного управління товариства (п. 5 ч. 1 ст. 77);
- інші внутрішні документи (п. 9 ч. 2 ст. 33).

Названі внутрішні документи АТ у юридичній літературі визнаються різновидом джерела права [3, 6; 4, 10], зокрема, господарського права (у т.ч. його підгалузі – корпоративного права) [1, 6, 396; 2, 6; 5, 9; 25, 27].

Вести мову про те, що у внутрішніх документах АТ містяться норми права, серед іншого, можна й на підставі того, що ці акти органів АТ «визнані державою в якості джерела права або шляхом прямої вказівки на них у законі, або шляхом припущення їх існування диспозитивними нормами, або шляхом встановлення меж і напрямів внутрішньокорпоративного регулювання, принципів і процедур прийняття таких актів» [26, 178–179].

Внутрішні документи АТ за своєю правовою природою є нормативними актами за змістом ст. 7 Господарського кодексу України (далі – ГК України) [27] і входять до системи господарського законодавства. Внутрішні документи закріплюють індивідуальний правовий статус АТ як суб'єкта господарського права і є обов'язковими до виконання в даній господарській організації.

Коло суб'єктів, на яких поширюється обов'язковість внутрішніх документів АТ, конкретизується на рівні Закону про АТ. Зокрема, згідно з даним Законом внутрішні документи є обов'язковими до виконання акціонерами (абз. 2 ч. 1 ст. 29), посадовими особами органів АТ (ч. 1 ст. 63) і самим товариством (ст. 13).

Особливість внутрішніх документів АТ полягає в тому, що у них відображена воля не держави, а конкретного АТ. Указана воля спрямована на створення нормативної бази для діяльності АТ у такому порядку і за таким руслом, які найбільшою мірою відповідають меті створення АТ – отримання прибутку від підприємницької діяльності [14, 35].

Усередині корпорації діє механізм саморегулювання самодостатності, коли корпорація сама визначає, в якій мірі і яким чином відрегулювати ті чи інші відносини [28, 14]. Внутрішні документи дозволяють реалізувати самоуправління в рамках конкретної корпорації, забезпечуючи самостійність у прийнятті правових рішень, врахування специфіки відносин, які виникають у корпорації, надаючи тим самим регулюванню необхідну динамічність, диференційованість та адекватність [13, 8].

Прийняття органами АТ при реалізації господарської компетенції товариства актів у формі внутрішніх документів необхідне для забезпечення ефективної участі АТ у сфері господарювання. Оскільки, як зазначає Д. В. Ломакін, жоден, навіть досконалий закон не здатен повністю регламентувати всі можливі корпоративні правовідносини. Тим не менше вони повинні відігравати допоміжну роль, а воля корпорації не повинна

підміняти волю законодавця. Корпоративні правовідносини повинні бути регламентовані законом так, щоб при прийнятті уставних та внутрішніх документів органами управління корпорації була відсутня сама можливість порушення прав і охоронюваних законом інтересів суб'єктів корпоративних правовідносин [29, 136].

Третім за формою вираження видом актів органів АТ, через які реалізується господарська компетенція товариства, є дії.

Дії – це конкретна діяльність органів АТ від його імені у процесі реалізації господарської компетенції товариства у сфері господарювання. До дій як форми вираження актів органів АТ, за допомогою яких реалізується господарська компетенція товариства, можна віднести, наприклад, укладення господарських договорів, вчинення інших правочинів від імені товариства, представництво інтересів АТ перед іншими учасниками господарських відносин, видача наказів та надання розпоряджень, пов'язаних з реалізацією господарських прав і виконанням господарських обов'язків АТ, розкриття регулярної та особливої інформації про АТ як емітента та ін.

Така форма вираження актів органів АТ як дії є характерною, насамперед, для реалізації господарської компетенції АТ через виконавчий орган товариства. А вже відповідно до ч. 2 ст. 58 Закону про АТ саме виконавчий орган діє від імені АТ у межах, встановлених статутом АТ і законом.

Реалізація господарської компетенції АТ через дії суб'єктів, які виконують функції виконавчого органу товариства, може мати певні особливості, в залежності від утворення одноосібного чи колегіального виконавчого органу.

Так, при утворенні одноосібного виконавчого органу реалізація господарської компетенції АТ через дії відповідно до ст. 60 Закону про АТ може здійснюватися від імені товариства без довіреності особою, яка здійснює повноваження одноосібного

виконавчого органу. У разі неможливості виконання особою, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу, своїх повноважень, ці повноваження здійснюються призначеною нею особою, якщо інше не передбачено статутом або положенням про виконавчий орган.

У разі утворення в АТ колегіального виконавчого органу його повноваження по реалізації господарської компетенції товариства у формі дій реалізуються головою такого органу. Так, згідно із абз. 3 ч. 5 ст. 59 Закону про АТ голова колегіального виконавчого органу має право без довіреності діяти від імені товариства, відповідно до рішень колегіального виконавчого органу. Інший член колегіального виконавчого органу в порядку, визначеному законодавством України, також може бути наділений цими повноваженнями, якщо це передбачено статутом товариства. Крім того, у випадку неможливості виконання головою колегіального виконавчого органу своїх повноважень за рішенням цього органу його повноваження, у т.ч. щодо діяльності від імені АТ, відповідно до ч. 6 ст. 59 Закону про АТ може здійснювати один із членів колегіального виконавчого органу, якщо інше не передбачено статутом або положенням про виконавчий орган АТ. Інші особи можуть діяти від імені товариства у порядку представництва, передбаченому ЦК України.

В окремих визначених законодавством випадках реалізація господарської компетенції АТ у формі дій може здійснюватися не тільки виконавчим органом, але й іншими органами товариства.

Наприклад, згідно з ч. 5 ст. 58 Закону про АТ контракти, що укладаються з кожним членом виконавчого органу, від імені товариства підписуються головою наглядової ради чи особою, уповноваженою на таке підписання наглядовою радою. Крім того, відповідно до п. 22 ч. 2 ст. 52 Закону про АТ наглядова рада здійснює надсилання пропозиції акціонерам про придбання належних їм простих акцій особою (особами,

що діють спільно), яка придбала контрольний пакет акцій, відповідно до ст. 65 цього Закону.

Крім того, відповідно до ч. 4 ст. 105 ЦК України до комісії з припинення юридичної особи (комісії з реорганізації, ліквідаційної комісії) або ліквідатора з моменту призначення переходять повноваження щодо управління справами юридичної особи. Голова комісії, її члени або ліквідатор юридичної особи представляють її у відносинах з третіми особами та виступають у суді від імені юридичної особи, яка припиняється. А в ч. 5 ст. 88 Закону про АТ прямо передбачено, що з моменту обрання ліквідаційної комісії до неї переходять повноваження наглядової ради та виконавчого органу АТ. Таким чином, у разі прийняття рішення про припинення АТ реалізація господарської компетенції товариства у формі дій може здійснюватися також головою комісії з припинення АТ, членами такої комісії або ліквідатором.

Відомості про осіб, які вправі без довіреності реалізувати господарську компетенцію АТ у формі дій, відповідно до п. 13 і п. 26 ч. 2 ст. 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру [30].

Крім того, відповідно до Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів, затвердженого рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 03 грудня 2013 року № 2826, інформація про таких осіб повинна розкриватися АТ як емітентом на фондовому ринку шляхом:

– розміщення в загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів (далі – НКЦПФР) на веб-сайті www.stockmarket.gov.ua;

– опублікування в одному з офіційних друкованих видань Верховної Ради України,

Кабінету Міністрів України або НКЦПФР (далі – офіційні друковані видання);

– розміщення на власному веб-сайті (веб-сторінці) АТ;

– подання до НКЦПФР [31].

Завдяки внесенню даних про осіб, які вправі реалізувати господарську компетенцію АТ у формі дій, до Єдиного державного реєстру, розкриття інформації в загальнодоступній інформаційній базі даних НКЦПФР про ринок цінних паперів, опублікування її в одному з офіційних друкованих видань, розміщенні на веб-сайті (веб-сторінці) АТ та поданні до НКЦПФР учасники господарських відносин можуть у будь-який час перевірити дійсність повноважень зазначених осіб при вчиненні дій від імені товариства.

Попри широке використання у законодавстві терміна «акти органів» його нормативне визначення відсутнє. Для з'ясування правової природи актів органів АТ та їх значення при реалізації господарської компетенції товариства вважаємо доцільним проаналізувати їх характерні ознаки.

По-перше, *акти органів АТ є формою реалізації господарської компетенції товариства у сфері господарських відносин.*

Практична діяльність АТ по здійсненню господарських прав і виконанню господарських обов'язків, визначених законодавством та статутом товариства, проявляється ззовні в актах його органів, через які товариство формує і виражає свою волю у сфері господарських відносин.

У разі, якщо результатом застосування акта є настання певних правових наслідків, даний акт може бути віднесено до правової форми реалізації господарської компетенції АТ. Натомість, акт органу АТ, який хоча й передбачений законодавством, проте правових наслідків не створює, належатиме до неправових форм реалізації господарської компетенції АТ.

По-друге, *реалізація господарської компетенції АТ через систему актів органів товариства допускається за умови, що такі акти видаються у межах визначеної законом компетенції органу.*

Доки орган АТ діє в рамках визначеної законом компетенції, доти його дії презюмуються як дії самого АТ як господарської організації. Відтак, здійснення господарських прав і виконання господарських обов'язків АТ, визначених законодавством та статутом товариства, можливе тільки через ті акти органів товариства, які приймаються ними в межах компетенції. Прийняття органом АТ актів за межами компетенції органу є підставою для визнання таких актів недійсними.

З цього приводу в абз. 3 п. 14 Постанови ВСУ № 13 від 24 жовтня 2008 року наголошується, що підставами для визнання акта, в тому числі статуту, недійсним є його невідповідність вимогам чинного законодавства та/або визначеній законом компетенції органу, який видав (затвердив) цей акт [24].

Відтак, акт, прийнятий органом АТ з виходом за межі його компетенції, не має юридичної сили і не створює жодних юридичних наслідків [20, 11].

По-третє, *факт прийняття органом АТ акту документально фіксується.*

Реалізація господарської компетенції АТ через систему актів органів товариства можлива за умови належного документального оформлення таких актів. Адаже усні вказівки та розпорядження суб'єктів, які виконують функції органів АТ, не створюють правових наслідків для господарської організації і не призводять до реального здійснення господарських прав чи виконання господарських обов'язків АТ.

Акти органів АТ, через які реалізується господарська компетенція товариства, підлягають документальному оформленню відповідно до встановлених нормативних вимог. Такими вимогами може встановлюватися: певний вид документа (рішення,

положення, кодекс тощо); правила юридичної техніки створення актів; зміст документа, яким оформляється акт органу; процедура прийняття органом АТ акту та ін.

Разом з тим, на практиці досить часто виникають проблеми, пов'язані з ототожненням актів органів АТ (наприклад, у формі рішень) з документами, в яких зафіксовано факт прийняття таких актів, що нерідко обумовлює помилки при обранні способів захисту порушених прав.

На існування таких проблем звертає увагу і Вищий господарський суд України. Так, у п. 2.8 постанови ВГСУ № 4 від 25 лютого 2016 року наголошується на тому, що у судовому порядку недійсним може бути визнано рішення загальних зборів учасників (акціонерів, членів) юридичної особи, а не протокол загальних зборів. Протокол є документом, який фіксує факт прийняття рішення загальними зборами, і не є актом за змістом статті 20 ГК України. Тому господарські суди мають відмовляти в задоволенні позовної вимоги про визнання недійсним протоколу загальних зборів учасників (акціонерів, членів) юридичної особи [23].

По-четверте, *акти органів АТ мають офіційний характер*.

Реалізація господарської компетенції АТ через акти його органів можлива за умови, що такі акти розробляються, приймаються та оформляються органами товариства з дотриманням певних офіційно встановлених господарським законодавством, статутом та іншими актами вимог та процедур.

Офіційний характер акта полягає в тому, що він приймається уповноваженим суб'єктом – корпорацією в особі її органа управління [13, 18].

По-п'яте, *щодо актів органів АТ діє презумпція їх легітимності*.

Прийняті і не оскаржені в установленому порядку акти органів АТ є легітимними і обов'язковими як для самої господарської організації, так і для інших учасників

господарських відносин, на яких відповідно до законодавства поширюється їх дія.

Легітимність актів органів АТ може перевірити тільки суд. Однак необхідність дати оцінку прийнятому органом рішенням, з т.з. законності, може виникнути не тільки у суду, але й у інших державних органів, а також контрагентів АТ і членів самого органу [6, 12; 21, 83].

Урахування даної ознаки має важливе практичне значення, зокрема, при виборі способу захисту порушених прав у сфері корпоративних відносин. На це звертає увагу і Вищий господарський суд України. Так, у п. 2.11 постанови ВГСУ № 4 від 25 лютого 2016 року наголошується на тому, що закон виходить з презумпції легітимності рішень органів управління юридичної особи, тобто зазначені рішення вважаються такими, що відповідають закону, якщо судом не буде встановлено інше. Вимоги про визнання рішень загальних зборів або інших органів дійсними задоволенню не підлягають.

По-шосте, *актам органів АТ притаманний подвійний характер їх юридичної сили*.

Юридична сила таких актів визначається на загальнодержавному рівні закріпленими за організацією як автономним суб'єктом правотворчими повноваженнями та ступенем загальності корпоративних нормативних актів, а на локальному рівні – місцем корпоративного органу, що прийняв акт у внутрішній системі організації. При цьому юридична сила корпоративних актів індивідуального характеру скоріше визначається закріпленими за правотворчим суб'єктом повноваженнями. Одночасно з наданням організації повноважень вирішувати на власний розсуд певні питання, вона стає компетентним органом щодо прийняття відповідних актів, при цьому органи державної влади не мають права імперативного регулювати відносини, які передані на самостійне вирішення приватних суб'єктів, якщо законом не передбачені певні винятки [32, 308–310].

У зв'язку з цим, наприклад, у п. 2.10 постанови ВГСУ № 4 від 25 лютого 2016

року зазначається, що господарські суди не можуть приймати рішення з питань, віднесених до виключної компетенції загальних зборів, у тому числі про внесення змін до установчих документів юридичної особи, включення особи до складу наглядової ради юридичної особи тощо.

По-сьоме, акти органів АТ є правовим засобом оформлення волі АТ як суб'єкта господарського права і доведення її до інших учасників господарських відносин.

Процес волеутворення в акті органа управління цілком і повністю визначається внутрішньою структурою суб'єкта волевиявлення – органа управління. Так, при колегіальній структурі органа управління процес волеутворення завжди є чітко регламентованою процедурою. При цьому, у зв'язку з множинністю суб'єктів у процесі прийняття акта органа управління можливе застосування особливого принципу «підпорядкування меншості більшості», при якому стає можливим і законним прийняття акта волевиявлення всупереч волі частини суб'єктів волеутворення, а незгідні з волевиявленням органа зобов'язані підпорядкуватися такому рішення [8, 6].

Використання терміна «воля» щодо правил поведінки, які формулюються органами юридичної особи, обумовлюється тим, що воно виконує функцію регулятора діяльності юридичної особи подібно до того, як воля є психічним регулятором поведінки людини. Тим самим наявність і правильне формування волі юридичної особи є умовою юридичної дієвості дій юридичної особи. Одночасно повинен дотримуватися той принцип, що добросовісна третя особа, яка вступає у відносини з юридичною особою, за загальним правилом може поклатися на зовнішню видимість юридичної особи і не повинна нести ризик невідповідності даної видимості справжньому змісту правила поведінки, яке складає волю юридичної особи [11, 9].

З урахуванням наведених ознак акти органів АТ можуть бути визначені як форма

реалізації господарської компетенції АТ шляхом прийняття уповноваженими органами товариства рішень, затвердження внутрішніх документів, вчинення дій, які мають офіційний характер, документально оформлені, виражають волю АТ щодо здійснення господарських прав і виконання господарських обов'язків, визначених законодавством і статутом товариства.

Висновки. Підводячи підсумки, слід наголосити на тому, що у вітчизняній правовій науці відсутня доктринальна єдність правової природи актів органів АТ, через які реалізується господарська компетенція товариства. Проведений аналіз дає підстави зробити такі висновки з досліджуваних питань.

Акти органів АТ – це форма реалізації господарської компетенції АТ шляхом прийняття уповноваженими органами товариства рішень, затвердження внутрішніх документів, вчинення дій, які мають офіційний характер, документально оформлені, виражають волю АТ щодо здійснення господарських прав і виконання господарських обов'язків, визначених законодавством і статутом товариства.

Ознаки актів АТ:

- акти органів АТ є формою реалізації господарської компетенції товариства у сфері господарських відносин;
- реалізація господарської компетенції АТ через систему актів органів товариства допускається за умови, що такі акти видаються у межах визначеної законом компетенції органу;
- факт прийняття органом АТ акту документально фіксується;
- акти органів АТ мають офіційний характер;
- щодо актів органів АТ діє презумпція їх легітимності;
- актам органів АТ притаманний подвійний характер їх юридичної сили;

– акти органів АТ є правовим засобом оформлення волі АТ як суб'єкта господарського права і доведення її до інших учасників господарських відносин.

За формою вираження у процесі реалізації господарської компетенції АТ акти його органів поділяються на: рішення, документи (внутрішні документи), дії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Лукач І. В.* Господарсько-правове регулювання корпоративних відносин в Україні: теоретичні проблеми : дис... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Київ, 2016. 474 с.
2. *Джуринський О. В.* Джерела господарського права України : автореф. дис ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Київ, 2016. 20 с.
3. *Томашевська М. О.* Корпоративні акти в системі джерел права України : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2005. 19 с.
4. *Тичкова О. Ю.* Локальні корпоративні норми у цивільно-правовому регулюванні : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2009. 20 с.
5. *Шніт А. В.* Правове забезпечення господарського управління акціонерним товариством : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Київ, 2011. 20 с.
6. *Шиткина И. С.* Правовое регулирование деятельности акционерных обществ внутренними локальными документами : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 1997. 26 с.
7. *Могилевский С. Д.* Органы управления хозяйственными обществами: правовой аспект : монография. Москва : Дело, 2001. 360 с.
8. *Ганижев А. Я.* Акты органов управления юридических лиц по российскому гражданскому праву : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2012. 25 с.
9. *Сирота Е. Г.* Акты поднормативного регулирования корпоративных отношений в хозяйственных обществах : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Екатеринбург, 2004. 28 с.
10. *Хегай Е. М.* Правовой статус общего собрания акционеров по российскому законодательству: порядок организации работы, принятия и обжалования решений : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2009. 25 с.
11. *Вилкин С. С.* Гражданско-правовая природа волевых актов коллегиальных органов юридического лица : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2009. 31 с.
12. *Александрова А. А.* Роль кодексов корпоративного управления в гражданско-правовом регулировании организации и деятельности юридических лиц : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2005. 24 с.
13. *Потапов В. А.* Корпоративные нормативные акты как вид локальных актов : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Москва, 2008. 24 с.
14. *Караетян Г. Г.* Внутренние документы акционерного общества: правовые вопросы теории и практики : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2016. 194 с.
15. *Гарагонич О. В.* Форми реалізації господарської компетенції акціонерних товариств // Visegrad Journal on Human Rights. 2016. № 4. Ч. 2. С. 70–76.

16. *Гарагонич О. В.* Реалізація господарської компетенції акціонерних товариств через систему уповноважених органів // *Порівняльно-аналітичне право.* 2016. № 5. С. 127–131. URL : http://www.pap.in.ua/5_2016/38.pdf
17. *Про акціонерні товариства* : Закон України від 17 вересня 2008 року № 514-VI // *Відомості Верховної Ради України.* 2008. № 50–51. Ст. 384.
18. *Клячин А. А.* Юридические факты в механизме гражданско-правового регулирования деятельности акционерных обществ : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Казань, 2016. 33 с.
19. *Козлова Н. В.* Правосубъектность юридического лица : учебник. Москва : Статут, 2005. 476 с.
20. *Сумской Д. А.* Концепция органа юридического лица в теории гражданского права : автореф. дисс... док. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2007. 44 с.
21. *Романов А. В.* К вопросу о понятии коллегиального органа // *Вестник МГОУ.* 2011. № 3. С. 79–84. (Серия «Юриспруденция»).
22. *Цивільний кодекс України* від 16 січня 2003 року // *Офіційний вісник України.* 2003. № 11. Ст. 461.
23. *Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин* : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 року № 4 // *Вісник господарського судочинства.* 2016. № 1.
24. *Про практику розгляду судами корпоративних спорів* : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 року № 13 // *Вісник Верховного Суду України.* 2008. № 11.
25. *Корпоративне право* : навчальний посібник / О. В. Гарагонич, С. М. Грудницька, Е. Е. Бекірова, Ю. М. Бисага [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Гарагонича, С. М. Грудницької. Київ : Слово, 2014. 344 с.
26. *Пахомова Н. Н.* Основы теории корпоративных отношений (правовой аспект) : монография. Екатеринбург : Налоги и финансовое право, 2004. 208 с.
27. *Господарський кодекс України* від 16 січня 2003 року // *Відомості Верховної Ради України.* 2003. № 18. Ст. 144.
28. *Шуба Б. В.* Теоретико-правові засади вдосконалення господарського управління корпоративними відносинами : автореф. дис... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Київ, 2014. 32 с.
29. *Ломакин Д. В.* Корпоративные правоотношения: общая теория и практика ее применения в хозяйственных обществах. Москва : Статут, 2008. 512 с.
30. *Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань* : Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV // *Офіційний вісник України.* 2003. № 25. Ст. 1172.
31. *Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів, затверджене рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку* від 03 грудня 2013 року № 2826 // *Офіційний вісник України.* 2013. № 100. Ст. 3699.
32. *Звонков Є. Є.* Корпоративні акти: природа, сутність та значення // *Часопис Київського університету права.* 2014. № 3. С. 307–310.

REFERENCES

1. *Lukach I. V.* Hospodars'ko-pravove rehulyuvannya korporatyvnykh vidnosyn v Ukraini: teoretychni problemy: Dys... d-ra yuryd. nauk: 12.00.04. K., 2016. 474 s.
2. *Dzburyn's'kyy O. V.* Dzherela hospodars'koho prava Ukrainy : Avtoref. dys ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. K., 2016. 20 s.
3. *Tomashevs'ka M. O.* Korporatyvni akty v systemi dzherel prava Ukrainy: Avtoref. dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. K., 2005. 19 s.
4. *Tychkova O. Yu.* Lokal'ni korporatyvni normy u tsyvil'no-pravovomu rehulyuvanni: Avtoref. dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.03 / O.Yu. Tychkova. – Kh., 2009. – 20 s.
5. *Sbnit A. V.* Pravove zabezpechennya hospodars'koho upravlinnya aktsionernym tovarystvom: Avtoref. dys ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. Kyiv, 2011. 20 s.
6. *Sbitkina I. S.* Pravovoe regulirovanie deyatel'nosti aktsioner'nykh obshchestv vnutrennimi lokal'nymi dokumentami: Avtoref. dis ... kand. yurid. nauk. 12.00.03. M., 1997. 26 s.
7. *Mogilevskij S. D.* Organy upravleniya xozyajstvennyimi obshchestvami: pravovoj aspekt: Monografiya. M. : Delo, 2001. 360 s.
8. *Ganizhev A. Ya.* Akty organov upravleniya yuridicheskix lic po rossijskomu grazhdanskomu pravu: Avtoref. dis ... kand. yurid. nauk. 12.00.03. M., 2012. 25 s.
9. *Sirota E. G.* Akty podnormativnogo regulirovaniya korporativnykh otnoshenij v xozyajstvennykh obshchestvax: Avtoref. dis ... kand. yurid. nauk. 12.00.03. Ekaterinburg, 2004. 28 s.
10. *Xegaj E. M.* Pravovoj status obshhego sobraniya akcionerov po rossijskomu zakonodatelstvu: porjadok organizacii raboty, prinyatiya i obzhalovaniya reshenij: Avtoref. dis ... kand. yurid. nauk. 12.00.03. M., 2009. 25 s.
11. *Vilkin S. S.* Grazhdansko-pravovaya priroda volevyx aktov kollecial'nykh organov yuridicheskogo lica: Avtoref. dis ... kand. yurid. nauk. 12.00.03. M., 2009. 31 s.
12. *I Aleksandrova A. A.* Rol' kodeksov korporativnogo upravleniya v grazhdansko-pravovom rehulyrovannyi orhanyzatsii y dejatel'nosti yurydicheskix lyc: Avtoref. dys ... kand. yuryd. nauk. 12.00.03. M., 2005. 24 s.
13. *Potapov V. A.* Korporativnye normativnye akty kak vid lokal'nyx aktov: Avtoref. dis ... kand. yurid. nauk. 12.00.01. M., 2008. 24 s.
14. *Karapetyan G. G.* Vnutrennie dokumenty aktsionernogo obshchestva: pravovye voprosy teorii i praktiki: Dis ... kand. yurid. nauk. 12.00.03. M., 2016. 194 s.
15. *I Harahonych O. V.* Formy realizatsiyi hospodars'koyi kompetentsiyi aktsioner'nykh tovarystv / O.V. Harahonych // Visegrad Journal on Human Rights. 2016. № 4. Chastyna 2. S. 70–76.
16. *Harahonych O. V.* Realizatsiya hospodars'koyi kompetentsiyi aktsioner'nykh tovarystv cherez systemu upovnovazhenykh orhaniv // Porivnyal'no-analitychne pravo. 2016. № 5. S. 127–131. URL : http://www.pap.in.ua/5_2016/38.pdf
17. *Pro aktsionerni tovarystva: Zakon Ukrainy vid 17 veresnya 2008 roku № 514-VI // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 2008. № 50–51. St. 384.*
18. *Klyachin A. A.* Yuridicheskie fakty v mexanizme grazhdansko-pravovogo regulirovaniya deyatel'nosti aktsioner'nykh obshchestv: Avtoref. dis. ... kand. yurid. nauk. Kazan, 2016. 33 s.

19. *Kozlova N. V.* Pravosubektnost yuridicheskogo lica: Uchebnik. M. : Statut, 2005. 476 s.
20. *Sumskoj D.A.* Konceptiya organa yuridicheskogo lica v teorii grazhdanskogo prava: Avtoref. dis... dok. yurid. nauk: 12.00.03. M., 2007. 44 s.
21. *Romanov A. V.* K voprosu o ponyatii kollegialnogo organa // Vestnik MGOU. Seriya «Yurisprudenciya». 2011. № 3. S. 79–84.
22. *Tsyvil'nyy kodeks* Ukrainy vid 16 sichnya 2003 roku // Ofitsiynny visnyk Ukrainy. – 2003. № 11. St. 461.
23. *Pro deyaki* pytannya praktyky vyrishennya sporiv, shcho vynykayut' z korporatyvnykh pravovidnosyn: postanova Plenumu Vyshchoho hospodars'koho sudu Ukrainy vid 25 lyutoho 2016 roku № 4 // Visnyk hospodars'koho sudochynstva. 2016. № 1.
24. *Pro praktyku* rozhlyadu sudamy korporatyvnykh sporiv: Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 24 zhovtnya 2008 roku № 13 // Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy. 2008. № 11.
25. *Korporatyvne pravo*: navchal'nyy posibnyk / O.V. Harahonych, S.M. Hrudnyts'ka, E.E. Bekirova, Yu.M. Bysaha [ta in.] ; za zah. red. O.V. Harahonicha, S.M. Hrudnyts'koyi. K. : Slovo, 2014. 344 s.
26. *Paxomova N. N.* Osnovy teorii korporativnykh otnoshenij (pravovoj aspekt): monografiya. Ekateriningbur: Nalogi i finansovoe pravo, 2004. 208 s.
27. *Hospodars'kyy kodeks* Ukrainy vid 16 sichnya 2003 roku // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 2003. № 18. St. 144.
28. *Shuba B. V.* Teoretyko-pravovi zasady vdoskonalennya hospodars'koho upravlinnya korporatyvnymy vidnosynamy: Avtoref. dys... d-ra yuryd. nauk: 12.00.04. K., 2014. 32 s.
29. *Lomakin D. V.* Korporativnye pravootnosheniya: obshhaya teoriya i praktika ee primeneniya v khoz'yajstvennykh obshhestvax. M. : Statut, 2008. 512 s.
30. *Pro derzhavnu* reyestratsiyu yurydychnykh osib, fizychnykh osib-pidpryyemtsiv ta hromads'kykh formuvan': Zakon Ukrainy vid 15 travnya 2003 roku № 755-IV // Ofitsiynny visnyk Ukrainy. 2003. № 25. St.1172.
31. *Polozhennya pro* rozkryttya informatsiyi emitentamy tsinnykh paperiv, zatverdzhene rishennyam Natsional'noyi komisiyi z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku vid 03 hrudnya 2013 roku № 2826 // Ofitsiynny visnyk Ukrainy. 2013. № 100. St. 3699.
32. *Zvonkov E. E.* Korporativni akti: priroda, sutnist ta znachennya // Chasopis Kiiivskogo universitetu prava. 2014. № 3. S. 307–310.

Стаття надійшла до редакції: 06.04.2017.

Рекомендовано кафедрою цивільного, господарського права та процесу.

REALIZATION OF THE ECONOMIC COMPETENCE OF JOINT STOCK COMPANIES THROUGH THE SYSTEM OF ACTS OF THE BODIES OF JOINT STOCK COMPANIES

Garagonych O. V.

Abstract. The purpose of this article is to study the problem of implementing the economic competence of joint-stock companies (hereinafter – JSC) through the system of acts of the JSC's bodies. Urgency of the research is due to the lack of research into the problem of realizing the

economic competence of JSC through the system of acts of the JSC's bodies and the doctrinal uncertainty of the legal nature of the acts of the JSC's bodies.

The realization of economic competence is the practical activity of subjects of economic law for the implementation of economic rights and the fulfillment of economic obligations determined by the legislation and constituent documents of such entities. As a result of JSC realization of the economic competence, the economic purposes which determined by the legislator (in legislation) and founders (in the charter) for the JSC as a subject of economic law can achieve.

The realization of the economic competence of the JSC through the system of its bodies is connected with the necessity of legalizing the actions and decisions of the JSC bodies and the subjects performing the functions of the JSC bodies in the form of certain legal documents – acts. In the acts of the JSC bodies, as a general rule, recording and expressing JSC expression as an economic organization on the realization of its economic competence in the sphere of management.

The acts of the JSC's bodies are a form of realization of the economic competence of the JSC through the adoption of decisions by the authorized bodies of the company, approval of internal documents, execution of actions that have an official character, are documented, express the will of the JSC for the exercise of economic rights and the performance of economic duties determined by the law and the company's charter.

Signs of acts of the JSC:

- acts of the JSC's bodies is a form of realization of the economic competence of the company in the sphere of economic relations;
- the implementation of the economic competence of the JSC through the system of acts of the company's bodies is allowed provided that such acts are issued within the limits of the authority specified by law;
- the fact of acceptance by the body of the act of the JSC is documentary recorded;
- acts of JSC's bodies have an official character;
- in the context of acts of JSC's bodies, there is a presumption of their legitimacy;
- acts of JSC's bodies are inherent in the dual nature of their legal force;
- acts of JSC's bodies is a legal means of registration of freedom of the JSC as a subject of economic law and bringing it to other participants in economic relations.

According to the form of expression in the process of implementing the economic competence of the JSC, the acts of its bodies are divided into decisions, documents (internal documents) and actions.

Keywords: Joint Stock Companies, realization of economic, bodies of the joint-stock company, Acts of JSC's bodies, decisions of JSC's bodies, internal documents.

РЕАЛИЗАЦИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ КОМПЕТЕНЦИИ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ АКТОВ ОРГАНОВ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ

Гарагонич А. В.

Аннотация. В статье исследуется проблема реализации хозяйственной компетенции акционерных обществ через систему актов органов общества. Особое внимание уделяется анализу видов актов органов акционерного общества в зависимости от формы их выражения, а также выяснению понятия и признаков актов органов акционерного общества как формы реализации хозяйственной компетенции общества.

Ключевые слова: акционерные общества, реализация хозяйственной компетенции, органы акционерного общества, акты органов общества, решения органов общества, внутренние документы.